

Studieplan 2010/2011

3014 Master i Public Administration (MPA) - Moderne forvaltning, Dybdemaster (kull 2010 - 2012)

Faglig innhold

Det finnes etter hvert en del tilbud innen fagfeltet Master i Public Administration (MPA). Dette reflekterer at det i dag er et betydelig utdanningsbehov knyttet til de store omstillingene i offentlig sektor. Hvert MPA-tilbud har gjerne sin særegne profil.

Dette tilbudet i Moderne forvaltning legger vekt på den rolle effektiv organisasjonsutforming spiller for reformene i offentlig forvaltning, og på hvordan den moderne forvaltningen i økende grad søker nye samarbeidsformer og partnerskap på tvers av forvaltningsgrener og mot aktører utenfor forvaltningen. Det gir også studentene muligheter for å studere nærmere betydningen av nye rammebetingelser gjennom europeisering, hvordan man aktivt kan ta i bruk ny teknologi, hvilken rolle lederskap og strategi spiller internt i forvaltningen, og tilrettelegging i forvaltningen for at aktører kan fylle entreprenørskapsroller.

Gjennom studiet skal studentene tilegne seg kunnskaper om god forvaltning, som skal kunne sette dem i stand til å arbeide med organisasjonsutforming, prosesser i organisasjoner og planlegging, på en analytisk, kritisk og selvstendig måte.

Studiet er bygd opp av følgende emner:

A. Obligatoriske emner

- A1: Vitenskapsteori og metode(15 studiepoeng)
- A2: Organisasjonsutforming i offentlig sektor (15 studiepoeng)
- A3: Flernivåstyring, partnerskap, planlegging (15 studiepoeng)

B. Valgfrie emner (hver på 15 studiepoeng)

- Ledelsesteorier
- EU/EØS-forvaltning
- Entreprenørskap og utviklingsaktører
- Næringspolitikk og næringsutvikling
- Kulturbasert næringsutvikling

Hvilke valgemner som blir tilbudt i de ulike semestre, vil i noen grad bestemmes av søkningen til de ulike emnene.

C. Masteroppgave

Masteroppgaven skal utgjøre 45 studiepoeng

Se studiets oppbygning i studiemodellen over.

Alle studentene som tar denne masterutdanningen vil bli gitt den nødvendige vitenskapsteoretiske og metodiske skoling som det forventes at studenter på dette nivået skal ha. Det vil videre bli gitt en felles kjerne fagstoff knyttet til henholdsvis betydningen av organisasjonsutforming for de store reformene i offentlig sektor, og framveksten av nye former for flernivåstyring og krav til samarbeidsformer mot aktørene utenfor forvaltningen.

Studentene kan videre velge en profil på masterutdanningen ved å velge valgfrie emner som vist ovenfor. De kan orientere seg mot ønskene om at forvaltningen bedre skal legge til rette for innovasjon i offentlig sektor, eller mot den økte betydning det har for moderne forvaltning at nasjonalstatene integreres i et mer omfattende europeisk system og regime. Studentene kan fordype seg ytterligere utfra sitt eget faglige interessefelt.

Yrkesmuligheter

Formålet med studiet er at studentene skal kunne tilegne seg kunnskaper og ferdigheter for arbeid som utredere, rådgivere, ledere, og saksbehandlere i forvaltningen, lokalt, regionalt og sentralt, og innen forskning og utviklingsarbeid (FoU).

Opptakskrav

Opptakskravet er bachelorutdanning eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng i offentlig administrasjon, organisasjon og ledelse, statsvitenskap og planleggingsfag eller andre typer organisasjonsfag, og som ønsker en fordypning i studier av moderne forvaltning.

Det faglige minstekravet er karakter C (eller 2,7 ved tallkarakter) av vektet gjennomsnittskarakter. Beregningene skjer i henhold til bestemmelsene i forskrift for opptak, studier og eksamen ved Høgskolen i Lillehammer.

Ved oversøking til studiet rangeres søkerne i henhold til Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Høgskolen i Lillehammer § 8. Det gis tilleggspoeng for høyere utdanning utover opptaksgrunlaget på 180 studiepoeng.

Undervisnings- og læringsmetode

Studenter som søker på studiet skal redegjøre for bakgrunn, faglige interesser og forventninger i forhold til studiet, inklusiv masteroppgaven. Ved studiestart gjennomføres det en samtale med studenten, og det settes opp en kortfattet læreplan. I læreplanen skal studenten begrunne sin progresjon og klargjøre spesielle mål som søkes realisert gjennom studieprogrammet. Valg av studieemner skal

være en del av læreplanen. Videre skal studenten skissere tema for masteroppgaven, som legges til grunn for valg av veileder. Studentene oppfordres til alt fra starten å tenke målbevisst på masteroppgaven slik at valg av emner og oppgaver som skal dokumenteres i form av arbeidskrav som i størst mulig grad bygger opp om dette avsluttende hovedarbeidet.

Masterstudiet i moderne forvaltning (§3) er bygget opp omkring emner på 15 studiepoeng og en avsluttende Masteroppgave på 45 studiepoeng. I tillegg til tre obligatoriske emner tilbys et antall valgbare emner der fagmiljøet som tilbyr masterutdanningsamarbeider med andre fagmiljøer ved høgskolen om gjennomføringen. Valgmenene skal primært velges slik at det understøtter valg av tema for masteroppgaven.

Masteroppgaven spiller en sentral rolle i studiet, og representerer den delen som gir størst mulighet for fordykning. Forholdsvis tidlig i studiet vil studentene bli oppmuntret til å starte forberedelsene av oppgaven for å få størst mulig utbytte av dette arbeidet. Individuelt arbeid fra studentenes side og veiledning blir de sentrale arbeidsformene i denne delen av studiet. Det vil bli organisert veiledningsseminarer der erfarne forskere drøfter design og gjennomføring med studentene, og det forutsettes at studentene er aktive deltakere på seminarene. Her vil en også trekke trådene fra seminaret i vitenskapsteori og metode og hjelpe studentene fram til mest mulig reflekterte og gjenomarbeidede oppgaver. I samråd med veileder legges det opp et studieforløp som sikrer at emnevalg og masteroppgave danner en best mulig progresjon i studiet.

Studiet vil bli tilrettelagt for fleksibel læring og kan tas både som heltids- og deltidsstudium. Siden studiet er emnebasert kan studentene ha en faglig progresjon med ulikt tempo. Undervisningen vil være lagt til samlinger der både heltids- og deltidsstudentene møtes. Det vil bli lagt opp til arbeidskrav mellom samlingene, med veiledning og tilbakemeldinger på utførte arbeidsoppgaver. Deler av denne vil være nettbasert.

Lærestoffet vil dels være teori- og litteraturorientert, og dels problemorientert der en i grupper drøfter aktuelle problemer i feltet.

Det presiseres at det er obligatorisk frammøte på den samlingsbaserte undervisningen. Det kreves 75 % frammøte for å kunne gå opp til eksamen.

Eksamen

Studiet er generelt lagt opp slik at studentene skal skrive forholdsvis mye, dette er den mest effektive læringsform på dette nivået. Eksamen består i stor grad av skriving av essays på de ulike emnene, men det er også innslag av skoleeksamener.

På en del emner er det lagt inn arbeidskrav for å kunne gå opp til eksamen, og det legges vekt på jevnlig tilbakemelding til studentene om faglig utvikling.

Essayene kan være både rene teoretiske drøftinger, men det vil også være arbeider der studentene skal arbeide med både teoretiske og empiriske spørsmål hentet fra de ulike emnenes fagfelt. For studenter med yrkespraksis vil det ofte være aktuelt å arbeide videre med problemstillinger fra eget felt. Problemstillingene må være godkjent av faglærer, og det vil bli lagt vekt på å skape en rimelig progresjon for studentene gjennom studiet fram til gjennomføringen av masteroppgaven.

Essayene vil normalt ha et omfang på 10 - 15 sider.

Oppgavene evalueres med karakterer A - F.

Ved evalueringen av Masteroppgavene skal det være ekstern sensor med høy fagkompetanse på fagområdet (jfr. høgskolens retningslinjer for kvalitetssikring).

På emnenivå vil ekstern vurdering komme inn på noe forskjellig måte, men alltid slik at emnet til sammen med hele studiet er gjenstand for ekstern bedømming.

Informasjonskompetanse

Studentene skal utvikle ferdigheter i å finne fram til kunnskapskilder av høy kvalitet innen sine fagområder. Ved studiestart gis et innføringskurs i bruk av biblioteket og kilder i ulike formater – trykte og digitale. Faglærer og bibliotek samarbeider videre om opplegg som gir studentene nødvendig trening i å søke, vurdere hva som er god og pålitelig informasjon og å bruke informasjon på en effektiv måte. Målet er at studentene gjennom dette gis et godt grunnlag for egenlæring og livslang læring.

Heltid/ deltid

Heltid/deltid

Studielengde

2 år

Grad/ kompetanse

Masterstudium

Opptak

Lokalt opptak

Kull

2010/2012

Godkjenningsorgan

NOKUT

Godkjenningsdato

30.01.2006

Emneoversikt - Master i Moderne forvaltning (Dybdemaster)

Kode	Emnets navn	SP.	O/V *)	Studiepoeng pr. semester			
				S1(H)	S2(V)	S3(H)	S4(V)
INN3001/2	Vitenskapsteori og metode (for MA Inn og MPA)	15	O	15			
PAD3005/1	Organisasjonsutforming i offentlig sektor	15	O	15			
PAD3001/1	Fjernråstyring, partnerskap, planlegging	15	O		15		
INN3006/2	Ledelsesteorier	15	V		15		
PAD3002/1	EU/EØS-forvaltning	15	V			15	
INN3004/1	Kulturbasert næringsutvikling	15	V		15		
INN3003/1	Næringspolitikk og næringsutvikling	15	V			15	
INN3002/1	Entreprenørskap og utviklingsaktører	15	V			15	
PAD3004/1	Masteroppgaven - Moderne forvaltning (dybde)	45	O			15	30
Sum:				30	30	30	30

*) O - Obligatorisk emne, V - Valgbare emne

Emneoversikt

INN3001/2 Vitenskapsteori og metode (for MA Inn og MPA)

Navn:

Vitenskapsteori og metode (for MA Inn og MPA)

Kode:

INN3001/2

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Undervisninga blir innleia med ein gjennomgang av sentrale ”-ismar” og nærslekta tema innanfor vitenskapsteorien. Så følgjer undervisninga i metode. Metodeundervisninga vil dekke både kvalitative og kvantitative forskingsmetodar gjennom å presentere studentane for dei mest nytta teknikkane i kvalitativ og kvantitativ dataanalyse. Som eit ledd i metodeundervisninga inngår også at studentane sjølve skal trene på å bruke nokre av dei teknikkane som blir dekt i undervisninga. Denne treninga vil kunne ut i ei obligatorisk mappeinnlevering i både kvalitativ og kvantitativ dataanalyse.

Læringsutbytte:

Emnet vitenskapsteori og metode skal gi studentane innsikt i vitenskapens filosofiske grunnlag samt i de metodar som er nødvendige for eit høgre grads samfunnsfagleg studium. Målsettinga for vitenskapsteorien er at studentane skal utvikle forståing for korleis vitenskapelig kunnskap frambringes slik at dei kan vurdere denne kritisk. Sentralt i dette vil vere eit fokus på den forskingsbaserte kunnskapens muligheter og begrensingar og korleis den kan brukast i konkrete situasjonar. I denne samanhengen står også etisk medvit i forhold til bruk av forskingsbasert kunnskap sentralt.

Vitenskapsteorien vil omfatte ein gjennomgang av ”grunnlagsproblema” og ulike vitenskapsteoretiske posisjonar knytt opp mot aktuelle case og historiske debatter. Sentrale tema i undervisninga vil være empirisme, rasjonalisme, hermeneutikk, fenomenologi, kritisk teori og konstruktivisme. Sidan studiet siktar mot å rekruttere studentar med både samfunnsfagleg, økonomisk og naturvitenskapelig bakgrunn, vil eit spesielt fokus også bli retta mot ulikskapane (og likskapane) i vitenskapsteorien til desse faga.

Målsettinga for undervisninga i metode er at studentane skal få øve opp sine praktiske evner i dataanalyse til et nivå som gjer dei i stand til utføre dette i masteroppgåva. Denne undervisninga vil vere ei vidareføring frå tidlegare undervisning i metode på bachelor-nivået.

Undervisnings- og læringsmetode:

Undervisninga blir innleia med tradisjonelle førellesningar for seinare å veksle mellom forelesingar og øvingar i PC-rom. I samanheng med denne undervisning vil det bli gitt noe opplæring i bruk av statistisk programvare (SPSS eller liknande). Mot slutten av undervisningsperioden blir det meir parvis arbeid med mappene under rettleiing.

Emneier:

MA Innovasjon og næringsutvikling

Emne er obligatorisk for:

Master i innovasjon og næringsutvikling og Master i public administration

Arbeidskrav:

For å få gå opp til den skriftlige 6-timers eksamenen, må studentane (parvis) ha godkjent både den kvalitative og den kvantitative mappa.

Eksamensform:

Ein skriftleg 6-timers eksamen basert på heile pensumet i emnet.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:**Semester:**

Høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2009-10

Antall studenter:

45

Godkjenningsorgan:

NOKUT, revidert studienemnda

Dato for godkjenning:

5. juni 2009

Emneansvarlig:

Gudbrand Lien

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

PAD3005/1 Organisasjonsutforming i offentlig sektor

Navn:

Organisasjonsutforming i offentlig sektor

Kode:

PAD3005/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Emnet kombinerer fagene organisasjonsteori og offentlig politikk i en analyse av trender, perspektiver, teorier, ideer og prinsipper for utforming av hele eller deler av moderne offentlige virksomheter. Emnet er bygd opp rundt følgende fire temaer:

(1) Det første gir en innføring i teoriene og perspektivene som ligger til grunn for moderne organisasjonsutforming. (2) Det andre tar for seg så vel tradisjonelle som moderne organiseringsmåter, med et spenn fra den tradisjonelle forvaltningens organisering til de mer tidstypiske helseforetakene, konsernorganisering, bestiller-utfører-, og tonivåmodellen. (3) Det tredje elementet gir kunnskap om de mange ulike ideer og praksiser som sirkulerer i feltet og som retter seg mot ulike deler av en moderne virksomhet. Eksempler er medarbeidersamtaler, målstyring, Benchmarking og Balanced Scorecard. (4) Det fjerde elementet har et analytisk fokus på ulike empiriske sektorer. Dette kan dreie seg om helse- og sykehusreformer, utdanningsreformer og kommunalreformer. En analyserer bakgrunnen for reformene, reformideologi, og virkningene i en mer generell samfunnsmessig kontekst.

Læringsutbytte:

Emnet skal gi studentene forståelse og innsikt i perspektiver, teorier, trender, ideer og modeller for organisasjonsutforming og omstilling i offentlige virksomheter. Det vil bli gitt en oppdatert oversikt over debatten rundt utforming og omstilling i offentlig sektor mer generelt. Studentene skal oppøve en kritisk og gjennomarbeidet forståelse av bakgrunnen for dagens reformer i offentlig sektor, prosessene de utløser, samt virkningene for befolkningen og vårt demokratiske system. De skal dessuten få øvelse i å analysere hvordan organisasjonsutforming kan bidra til å realisere bestemte mål, men også hvordan valg av organisering kan ha en rekke andre effekter, tilskjete og utilsiktede.

Undervisnings- og læringsmetode:

Emnet baserer seg på en veksling mellom forelesninger, individuelt arbeid, gruppediskusjoner og seminarer i plenum.

[1] Studenter som ikke har tilstrekkelig med organisasjonsfag i sin bachelor anbefales å lese Jacobsen og Thorsvik? Hvordan organisasjoner fungerer. Innføring i organisasjon og ledelse? på forhånd. Det foreleses også over denne bok på innføringskurs som de vil bli vist til.

Emneier:

MA Moderne forvaltning/MPA

Emne er obligatorisk for:

Master i moderne forvaltning (MPA),

Arbeidskrav:

Leverer to skriftlige arbeidskrav. Vurderes godkjent/ikke godkjent

Eksamensform:

En ukes hjemmeeksamen over oppgitt problemstilling.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:**Semester:**

Høst

Heltid/ deltid:

Både heltid og deltid

Studieår:

2010

Antall studenter:

35

Emneansvarlig:

Tor Helge Pedersen

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

Erstatter:

Emnet PAD3005/1 Organisasjonsutforming i offentlig sektor overlapper med emnet Inn3005/1 Organisasjonsutforming i offentlig sektor med 100%

PAD3001/1 Flernivåstyring, partnerskap, planlegging

Navn:

Flernivåstyring, partnerskap, planlegging

Kode:

PAD3001/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

1. Innføring i flernivåstyring

De nye offentlige styringsformene omtales generelt i faglitteraturen som "governance", og defineres som et alternativ til tradisjonell "government" som styringsform. Governance refererer seg til styring av aktører i nettverk, og begrepet er derfor særlig knyttet til dannelse av horisontale eller vertikale partnerskap med gjennomføring av planlegging og utviklingstiltak som formål. Vertikal organisering blir til "multi-level-governance", dvs. flernivåstyring, og er en form for fellesstyring mellom forvaltningsnivåer og også andre aktører basert på forhandlinger og avtaler. Flernivåstyring ser også på statens rolle i grenseoverskridende flernivåstyringssystem.

2. Innføring i partnerskapskonsepter i internasjonal og norsk sammenheng

Oppblomstringen av flernivåstyring kan ses på som et svar på endrede rammebetingelser for offentlig sektors styre- og planleggingsform hvor sektoren ønsker mobilisering eller ser det slik at den ikke lengre alene kan opprettholde velferdsstatens goder. Flernivåstyring endrer det tradisjonelle hierarkiske politisk/ administrative styringssystemet. Politisk blir det definert som ønskelig med forpliktende samspill mellom flere aktører, mellom hierarki og marked for å videreutvikle velferdsstaten og skape ny økonomisk og regional utvikling. På et ideologisk plan kan man si at velferdsstaten har etablert et nytt rammeverk for styringen av utviklingen innenfor et postmoderne og et post-byråkratisk system. Innenfor dette rammeverket skjer det en oppblomstring av hybride styringsformer mellom hierarki og marked, hvor temaer som demokrati, legitimitet og deltakelse står sentralt. Dette vil bli gjenstand for problematisering og drøfting i forhold til bådeorganisering, styring, planlegging, og implementering.

I emnet vil en også se nærmere på forskjellige former for partnerskap med særlig vekt på to retninger: Den anglo-amerikanske retningen "public-private partnerships" for å løse velferdsoppgaver ved hjelp av å introdusere markedsløsninger for å reformere offentlig sektor. Og den kontinentale retningen hvor partnerskap og flernivåstyring i sterkere grad betoner horisontale og vertikale partnerskap, med formål territoriell utvikling.

3. Planteori, planlegging og partnerskap

Her vil det spesielt bli fokusert på kontraktsplanlegging og institusjonelle partnerskap som ledd i flernivåsamspill innenfor konteksten av norsk regional planlegging og utvikling, f.eks knyttet til fylkesplaninstituttet. Her vil vi se nærmere på hvordan partnerskap blir knyttet til planlegging, hvordan partnerskap påvirker planlegging og sammenligne de ulike konseptene planlegging (etter PBL) og partnerskap bygger på.

4. Institusjonsbygging i flernivåsystemet

Gjennom partnerskap (i planlegging) drives institusjonsbygging innenfor en fragmentert hierarkisk institusjonell struktur hvor stadig flere områder blir fristilt og opererer på en armlengdes avstand fra politiske beslutningsorganer. Regionalt og lokalt forsøker man å bygge såkalt institusjonell kapasitet for regional og lokal utvikling gjennom utvikling av partnerskap mellom ulike aktører. Her ser vi nærmere på slik institusjonsbygging i flernivåsystemet og hva dette betyr for bl.a det tradisjonelle (input) demokratiet. Begrepet demokratisk underskudd vil bli definert og diskutert.

I denne delen vil vi legge vekt på institusjonell teori og planteori i tillegg til litteratur som spesifikt behandler prinsipper for flernivåstyring og partnerskap.

Emnet vil det bli lagt vekt på institusjonell teori og planteori i tillegg til litteratur som spesifikt behandler prinsipper for flernivåstyring og partnerskap. Det vil spesielt bli fokusert på kontraktsplanlegging og institusjonelle partnerskap som ledd i flernivåsamspill innenfor konteksten av norsk regional planlegging og utvikling, f.eks.knyttet til fylkesplaninstituttet.Emnet bygger på institusjonell teori og planteori i tillegg til litteratur som spesifikt behandler prinsipper for flernivåstyring og partnerskap.

Våren 2010 tilbys emnet som videreutdanning. Søknad sendes gjennom [Lokalt opptak \(Søknadsweb\)](#) direkte til HiL.

Læringsutbytte:

Formålet med emnet flernivåstyring, partnerskap og planlegging er å gi deltakerne oversikt og innsikt i nye styrings- og organisasjonsformer som delvis erstatter eller kommer i tillegg til tradisjonell offentlig forvaltning og styringsverk. De nye formene preges av offentlige aktører som forhandler, inngår avtaler og danner partnerskap for å realisere utviklingsmål.Avtaler og plankontrakter inngås mellom offentlige aktører, med private aktører og med det sivile samfunnet i ulike typer nettverk, samtidig som disse avtaler og kontrakter blir styringsgrunnlaget.Det er et mål å gi innsyn i transformasjonsprosessene, modellimporten og dynamikken i sammenheng med planlegging og partnerskap, samt i de nye styringsformenes teorigrunnlag og deres praktiske virkemåte.

Undervisnings- og læringsmetode:

Arbeidsformen i emnet vil vekse mellom forelesninger, individuelt arbeid og gruppearbeid.Ut fra emnets innhold blir det viktig å diskutere de nye styringsformene og etablering av partnerskap som ledd i konkrete nasjonale og internasjonale plan og utviklingsstrategier, men samtidig gjennom forelesninger relatere problemstillinger til relevante teorier. Pensum gir muligheter til dette, men det vil også bli lagt vekt på at deltakerne selv er aktive i å formulere konkrete problemstillinger ut fra eget arbeid med emnet.

Foruten veiledning, baserer undervisningen seg på tre samlinger over 2-3 dager ved HiL gjennom semesteret.

Emneier:

MA Moderne forvaltning/MPA

Emne er obligatorisk for:

Master i Moderne forvaltning (MPA)

Emne er valgbart for:

Master i Innovasjon og næringsutvikling. Lyses også ut eksternt (se forkunnskaper for opptakskrav)

Arbeidskrav:

Studentene skriver et essay med formulert problemstilling og teoretisk drøfting samt et forberedt innlegg til en gruppediskusjon. Essayet og innlegget skal være godkjent før studenten kan gå opp tileksamen.

Eksamensform:

En ukes hjemmeeksamen

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

For studenter som kun tar dette emnet er opptakskravet bachelorutdanning eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng i offentlig administrasjon, organisasjon og ledelse, statsvitenskap og planleggingsfag eller andre typer organisasjonsfag, og som ønsker en fordypning i studier av moderne forvaltning.

Sensorordning:**Semester:**

Vår

Heltid/ deltid:

Både heltid og deltid

Studieår:

2010

Antall studenter:

35

Emneansvarlig:

Noralv Veggeland og Ulla Higdem

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

INN3006/2 Ledelsesteorier

Navn:

Ledelsesteorier

Kode:

INN3006/2

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Undervisningen vil organiseres rundt fem områder: (1) offentlig kontra privat virksomhet – ledelse av offentlig virksomhet, (2) oversikt over ledelsesfaget, (3) personlighetsteorier (ledelse som personlighet), (4) instrumentelle teorier (ledelse som atferd) og (5) ledelse, endring og effektivitet i offentlig sektor.

Læringsutbytte:

Formålet med emnet er å gi studentene forståelse for ulike ledelsesteorier og forutsetninger for utøvelse av lederrollen i en tid preget av store endringer og omstillinger i den offentlige sektor. Emnet skal gi studentene kunnskap om og innsikt i klassiske, etablerte og nyere ledelsesteorier gjennom primært å studere originaltekster. Teorienes forskjellige utgangspunkter betones samt deres metodiske basis og empiriske belegg. Det legges vekt på metodene i ledelsesforskningen. Studentene skal også få et helhetsbilde av ledelsesteorien som en del av organisasjonsteorien. Forskjeller og likheter mellom offentlige og private organisasjoner danner grunnlag for innsikt i det spesielle ved ledelse og styring av offentlige virksomheter.

Undervisnings- og læringsmetode:

Forelesninger, gruppearbeid og plenumsdiskusjoner. Det stilles krav til aktiv deltakelse fra studentens side.

Emneier:

MA Moderne forvaltning/MPA

Emne er valgbart for:

Master i Public Administration, Master i innovasjon og næringsutvikling

Arbeidskrav:

I løpet av semesteret skal 2 teoretiske arbeider (arbeidskrav) leveres inn og godkjennes. Den første besvarelsen kan leveres gruppevis. Den andre skal gjøres individuelt. Kun de studenter som har fått godkjent begge arbeidskravene, kan framstille seg til avsluttende eksamen.

Eksamensform:

Skriftlig, 6 timers individuell skoleeksamen som teller 100 % av karakteren.

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

For studenter som kun tar dette emnet er opptakskravet bachelorutdanning eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng i offentlig administrasjon, organisasjon og ledelse, statsvitenskap og planleggingsfag eller andre typer organisasjonsfag. og som ønsker en fordypning i studier av moderne forvaltning.

Sensorordning:**Semester:**

Vår

Heltid/ deltid:

Både heltid og deltid

Studieår:

2010

Antall studenter:

25

Emneansvarlig:

Prof. Jon Aarum Andersen

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

PAD3002/1 EU/EØS-forvaltning

Navn:

EU/EØS-forvaltning

Kode:

PAD3002/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

EU/EØS-regimet er et overnasjonalt reguleringsregime som medfører en rettsliggjøring av nasjonal politikk. Det skjer en europeisering av nasjonalstaten, av forvaltningsrett, av næringsforvaltning og offentlig service, og av konkurranselovgivningen. Innholdsmessig er emnet bygget opp rundt følgende fem tematiske elementer:

(1) *EU-EØS' institusjonelle system og funksjonsmåte* : Dette første elementet gir en bred innføring i EUs institusjoner og beslutningssystem, deres koplinger til EFTA-systemet og EØS-institusjonene, og videre hvordan lover, reguleringer og programmer blir til nasjonal politikk og forvaltning. Mer generelle perspektiver, integrasjonsteorier og modeller vil bli vektlagt.

(2) *EØS-regimets politiske økonomi* : Elementet gjennomgår prinsippene bak EU indre marked og EØS-avtalens betydning for norsk økonomi. Det indre markedet settes i sammenheng med det globale handelssystemet (under WTO) og innføringen av den felles myntenheten, euro, i en rekke av EUs medlemsland. Teori for økonomisk integrasjon og handel, og de økonomiske integrasjonsprosessenes politiske virkninger, blir vektlagt.

(3) *Reguleringsstaten* : Dette tredje elementet vil først gi en innføring i de økonomiske og forvaltningsmessige forhold som definerer EU/EØS som reguleringsregimer. Deretter vil fokuset være på forvaltningsrett og EØS-lovgivning, og hvordan europeiseringsprosesser påvirker utviklingen på dette feltet. Videre vil fagdebatten om demokrati og legitimitet knyttet til EU/EØS bli tatt opp, og spørsmålet om demokratisk underskudd belyst.

(4) *Europeisering av stat og kommune* : Teorier om europeiseringsprosesser og gjennomtrengning av nasjonal og lokal forvaltning vil her bli presentert. Europapolitikk blir til innenrikspolitikk og iverksettes på alle nivåer. Dette gir muligheter for stat og kommune, og for næringsliv, men også begrensninger. Handlingsrom er derfor et sentralt spørsmål. Translasjonsteori knyttet til tolkning av EØS-rett og ideer utenfra som utløser organisasjonsmessige endringer vil i denne sammenhengen stå sentralt. Begrep innovasjon i offentlig sektor vil bli belyst.

(5) *Europeisering av norsk energiforvaltning* : Petroleumssektoren er Norges viktigste industrigrøn og dominerer norske eksportinntekter. EU er den dominerende kjøper av norsk olje og gass. Elementet drøfter hvordan EØS-avtalen gjennom direktiver, konkurranselovgivning og konkurranseeffekter påvirker organiseringen av norsk petroleumsvirksomhet og norske økonomiske og politiske interesser.

Læringsutbytte:

Formålet med emnet "EU/EØS-forvaltning" er at studentene tilegner seg forståelse og innsikt i den moderne forvaltningen, og de endringer som har sin basis i internasjonaliseringsprosesser og avtaler, med fokus på EU og EØS-avtalen. Særlig viktig er det å tilegne seg kunnskap og tilnæringsmåter for ikke bare å forstå virkninger, men også handlingsrom, når nasjonal forvaltning på alle nivåer gjennomtrenges av lover og regelverk vedtatt utenfor den lovgivende nasjonalforsamlingen, Stortinget.

EU/EØS-nivået er reelt sett det fjerdeforvaltningsnivået i Norge. Ulike teorier om og perspektiver på europeisk forvaltningsintegrasjon vil bli behandlet. Det vil bli lagt vekt på å gi innsikt i fagdebatten om styringsformer, organisasjoner, institusjoner og demokrati i den EØS-relaterte forvaltningen.

Undervisnings- og læringsmetode:

Arbeidsformen vil vekse mellom forelesninger og seminar. Det stilles krav til aktiv deltakelse, med faglige studentpresentasjoner og plenumsdiskusjoner.

Foruten veiledning, baserer undervisningen seg på tre samlinger over 2-3 dager ved HiL gjennom semesteret.

Emneier:

MA Moderne forvaltning/MPA

Emne er valgbart for:

Master i Innovasjon og næringsutvikling og Master i Public Administration. Emnet lyses også ut gjennom lokalt opptak (se forkunnskaper for opptakskrav)

Arbeidskrav:

2 individuelle arbeidskrav

Eksamensform:

a) Individuelt, skriftlig arbeid over oppgitt eller selvvalgt tema innen fagets rammer. Arbeidet med essayet er normert til 1 uke, men kan skrives på og forbedes fram til en nærmere angitt dato i mai. Temaet for essayet godkjennes av faglig emneansvarlig ved andre samling.

b) Det vil også bli avholdt en mer faktaorientert skoleeksamen: Varighet 4 timer. Vektlegging ved endelig karaktersetting: Essay et 60 % og skoleeksamen 40 %, men begge besvarelser må være bestått (A-E).

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

Som for Master i Innovasjon- og næringsutvikling eller Master i moderne forvaltning

Sensorordning:

Semester:

Vår

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Lengde:

Samlingsbasert, 3 til 4 samlinger på HiL gjennom semesteret

Heltid/ deltid:

Både heltid og deltid

Studieår:

2009

Antall studenter:

35

Emneansvarlig:

Noralv Veggeland og Ole Gunnar Austvik

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

Erstatter:

Relasjoner EU og EØS

INN3004/1 Kulturbasert næringsutvikling

Navn:

Kulturbasert næringsutvikling

Kode:

INN3004/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Emnet er delt i to deler som har nær sammenheng med hverandre. Del 1 har tittelen kultur og kulturforståelse og retter søkelyset mot hvordan kultur og kulturfeltet kan forstås.

Del 2 har tittelen kulturnæringer og lokal/regional utvikling. Her gis det først en generell introduksjon til regional næringsutvikling med et spesielt fokus på klynger og nettverk. Dette er av spesiell relevans for kulturnæringene som ofte preges av sterk geografisk konsentrasjon.

Deretter rettes søkelyset mot kulturnæringene. Hva er det som karakteriseres kulturnæringene? Hva er det disse næringene produserer? Hvordan er de organisert? Hvilken økonomiske betydning har de? Hva er deres vekst- og utviklingspotensial?

Kunnskapen om kulturnæringene er nødvendig for kunne undersøke og forstå grunnlaget for kulturbasert regional utvikling. Hvordan kan disse næringene bidra til regional utvikling? Hvordan kan myndigheter og virkemiddelapparat bidra?

Læringsutbytte:

Studentene skal i løpet av studiet erverve en teoretisk kunnskap, empirisk innsikt og nyansert forståelse som setter dem i stand til å forholde seg kritisk og problematiserende til studier av kulturnæringer og kulturbasert regional utvikling. Dette skal bidra til å oppøve studentenes analytiske ferdigheter og evner til å gjennomføre selvstendige undersøkelser for eksempel som grunnlag for utvikling av kulturnæringer og/eller strategier for kulturbasert næringsutvikling.

Undervisnings- og læringsmetode:

4 samlinger som er en kombinasjon av forelesninger og seminarer. Det vil bli gitt gruppeoppgaver mellom samlingene. Disse skal presenteres muntlig på samlingene med en opponentgruppe. Det legges vekt på problembasert læring og stilles krav til aktiv deltakelse fra studentenes side.

Emneier:

MA Innovasjon og næringsutvikling

Emne er valgbart for:

Master i Innovasjon og næringsutvikling. Emnet tilbys eksternt

Arbeidskrav:

En gruppeoppgave og muntlig presentasjon.

En muntlig opposisjon.

Eksamensform:

Individuell 2 ukers hjemmeeksamen (10 virkedager)

Individuell muntlig eksamen

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

For studenter som kun tar dette emnet er opptakskravet bachelorutdanning, cand.mag. eller tilsvarende utdanning på minimum 180 studiepoeng.

Studentar med bachelor-utdanning i økonomiske administrative fag, næringsretta utdanningar (som reiselivsutdanning), organisasjons- og ledelsesutdanning er den viktigaste rekrutteringsbasen for dette studiet.

Også studentar med anna realfagleg, samfunnsfagleg og kulturfagleg utdanning kan få opptak etter individuell vurdering. Dette gjeld til dømes ingeniørar som i si treårige utdanning har tilstrekkeleg innslag av økonomi og administrasjonsfag.

Sensorordning:**Semester:**

Vår

Lengde:

1 semester

Heltid/ deltid:

Både heltid og deltid

Studieår:

2008

Antall studenter:

20

Emneansvarlig:

Tone Haraldsen

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

INN3003/1 Næringspolitikk og næringsutvikling

Navn:

Næringspolitikk og næringsutvikling

Kode:

INN3003/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Dette emnet vil gi en innføring i hvordan næringene har utviklet seg fra merkantilismen til våre dager. Næringer utvikler seg som følge av endringer i teknologi og kunnskapsgrunnlag, organisasjonsform, etterspørsel osv., og på grunn av næringspolitikk. Næringspolitikken har skiftet mye opp gjennom årene, og varierer mye fra land til land. Den økonomiske historien preges av epoker der nye land og regioner stiger fram som de førende. I emnet skal vi følge hovednæringenes utvikling, og hvordan politikken har bidratt til denne utviklingen. Dagens globalisering gjør det også nødvendig å trekke inn overnasjonal regulering av næringsaktivitet.

Mens emne Entreprenørskap og utviklingsaktører så næringsutviklingen i et bedriftsperspektiv, løfter vi oss i emne Næringspolitikk og næringsutvikling opp på ulike systemnivå som utgjør omgivelsene til enkeltbedriftene. Det kan dreie seg om bransjer eller produksjonssystem av bedrifter i en verdikjede. Det kan også dreie seg om geografiske konsentrasjoner av bedrifter i land eller regioner i klynger. I mange land, blant dem Norge, blir også ansvaret for næringsutviklingen delvis overført til regionale myndigheter.

Emnet blir oppdelt i tre bolker:

1. Internasjonale og nasjonale rammer for næringsutvikling

Formålet med denne bolken er å gi en oversikt over den globale næringsutviklingen og hvordan vi berøres av den i Norge. Næringsutviklingen preges av at nye industriland (NIC) stiger inn på arenaen, og skaper nye konkurransevilkår for alle næringer. Den internasjonale handelen blir regulert gjennom overnasjonale konvensjoner, som skaper nye spilleregler for den nasjonale og regionale politikken. WTO og EU er eksempler på slike overnasjonale reguleringsregimer.

Norges økonomiske historie er preget av at vi tidlig ble integrert i internasjonale handelssystemer. Helt siden middelalderen har vi eksportert fisk- og treprodukter, mineraler og metaller, og i nyere tid kjemiske og metallurgiske produkter framstilt med vannkraft. I våre dager er det olje og gass som dominerer råvareeksporten. Bolken vil gi en oversikt over den nasjonale utviklingen i et globalt perspektiv, herunder også den politikken som er ført for å utvikle næringene.

2. Næringer, klynger og regioner

Formålet med denne bolken er å gi kunnskap om næringers samspill i klynger og regioner, og hva som er de kunnskaps- og ressursmessige forutsetninger for fremvekst av slike klynger. En klynge er et produksjonssystem der bedriftene er relatert til hverandre fordi de er en del av en samlet verdikjede eller på andre måter utgjør et produksjonsmiljø. Slike klynger kan karakterisere ulike nasjoner så vel som regioner. I klyngene inngår også offentlig virksomhet med tiltak for å stimulere næringene i klyngen, for eksempel med forskning og utdanning. Mange land har en eksplisitt klyngepolitikk. Enda klarere er tendensen på regionalt nivå.

I analysen av samspillet mellom myndigheter og bedrifter vil vi følge forvaltningsnivåene stat, region og kommune. Næringsutviklingen har stor betydning for den regionale utviklingen, og vi vil derfor legge stor vekt på de kommunale nivåenes betydning for å formulere strategier og fremme tiltak. I denne bolken vil vi gå konkret inn i tilgjengelig statistikk og vise hvordan den kan brukes til å lage lokale eller regionale næringsanalyser.

3. Innovasjonssystem og innovasjonspolitik

En viktig tilnærming i næringspolitikken i dag er tiltak for å fremme kunnskapsutvikling og innovasjon. I EU og Norge er det en viktig strategi å fremme vekst gjennom forskning og innovasjon.

En viktig tilnærming til studier av innovasjon er basert på en systemtilnærming, der innovasjonsprosesser forstås som interaktive prosesser som skjer i samhandling mellom ulike aktører. Et innovasjonssystem kan defineres og avgrenses på ulike måter bl.a. ut fra funksjonelle og geografiske kriterier, og bolken vil introdusere overnasjonale, nasjonale, regionale og sektorielle tilnærminger til innovasjonssystem. Myndigheter på ulike nivåer vil kunne spille viktige roller i slike systemer, både gjennom regulering av rammebetingelse som systemene fungerer innenfor, og som direkte aktører i systemene. I denne delen vil det bli gitt en innføring i innovasjonspolitikken, hvordan den har utviklet seg de siste ti årene, hva som kjennetegner den slik den er utviklet i dag, og i hvilken grad den er forankret i en systemforståelse.

Et sentralt virkemiddel i innovasjonspolitikken er investeringer i kunnskapsutvikling, det vil først og fremst si forskning og høyere utdanning. Kunnskapspolitikken er derfor ett av myndighetenes viktigste bidrag til en innovasjonsrettet næringspolitikk. Men bedrifter kan også bli nyskapende gjennom uformell læring i bedrifter, lokalsamfunn og nettverk, og det er derfor viktig med en differensiert forståelse av hva kunnskap er og på hvilken måter kunnskap ligger til grunn for næringsutvikling. Bolken vil presentere ulike eksempler på næringsutvikling basert på ulike former for kompetanse og læring.

Læringsutbytte:

Se innhold på emnet

Undervisnings- og læringsmetode:

Det skal veksles mellom forelesinger og egne studier, individuelle arbeid og gruppearbeid. Hver bolk vil gjennomføres med obligatoriske arbeidskrav

Emneier:

MA Innovasjon og næringsutvikling

Emne er obligatorisk for:

Master i Innovasjon og næringsutvikling

Emne er valgbart for:

Master i moderne forvaltning

Arbeidskrav:

Arbeidskrav under hver bolk

Eksamensform:

Eksamen har form av et essay på opptil 15 sider. Dette kan være en ren teoretisk drøfting eller empiriske øvingsoppgaver som viderefører tidligere innleverte arbeidskrav. Essay og pensum skal forsvares gjennom muntlig prøve.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:**Semester:**

Høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2008

Antall studenter:

20

Emneansvarlig:

Tor Selstad

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

**Høgskolen
i Lillehammer**

Lillehammer University College • hil.no

INN3002/1 Entreprenørskap og utviklingsaktører

Navn:

Entreprenørskap og utviklingsaktører

Kode:

INN3002/1

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Emnet skal gi en grunnleggende innføring i innovasjon og entreprenørskap som sentrale mekanismer for næringsutvikling, herunder kunnskap om etablering og utvikling av bedrifter og ny næringsvirksomhet. Både entreprenøren som etablerer nye bedrifter, og hjelpeapparatet forstått som offentlige og private finansieringskilder, virkemiddelsystemet og andre utviklingsaktører blir presentert og analysert. Undervisninga er lagt opp med 4 samlinger der den første samlinga gir en kort introduksjon. De neste tre samlingene har disse hovedtemaene:

1. Bedriftsetablering med vekt på forståelse av entreprenørskap

Målet med denne bolken er å gi en oversikt over sentrale begreper og teori knyttet til innovasjon og entreprenørskap, og forstå hvorfor etableringer, entreprenørskap og vekst i bedriftene varierer over tid, mellom næringer, regioner og land.

Det blir lagt vekt på å forstå skillet mellom nyetableringer generelt og nyetableringer som er innovative ved å representere noe nytt i motsetning til nyetableringer som etterligner (imiterer) andre bedrifter som har hatt suksess. Sammenhengen mellom kunnskapsutvikling, innovasjon og entreprenørskap vil stå sentralt. Ulike typer entreprenørskap er et sentralt tema. Entreprenøren som etablerer egen bedrift, vil bli relatert til samfunnsentreprenøren som kan ha flere roller. Kollektivt entreprenørskap blir analysert som alternativ til den individuelle aktøren. Entreprenørskap kan også forstås som funksjon eller som en fase i bedriftens liv.

2. Innovasjon og virkemiddel for næringsutvikling

Entreprenøren er en viktig aktør for innovasjon, men nyskaping og utvikling rommer mer enn dette. Målet for denne samlinga er å gi teoretisk og empirisk innsikt i hvorledes nye ideer blir gjort om til produkt og tjenester både i nyetablerte og eksisterende bedrifter og organisasjoner.

Denne samlinga skal også å gi innsikt i virkemiddelteori og praktiske virkemiddel for å fremme innovasjon, entreprenørskap og næringsutvikling. Det vil spesielt bli lagt vekt på teori og eksempel på hva som fremmer og hemmer innovasjon.

Vi vil vise utviklinga av verkemiddelsystemet i ulike næringer og i regional- og innovasjonspolitikken fram til i dag og drøfte ønskelig og mulig utvikling sett frå et bedrifts- og entreprenørperspektiv. Koblinga mellom kunnskapsbasert utvikling og virkemiddelsystemet er en ny utfordring som vil bli analysert.

3. Utviklingsaktørene

I denne samlinga vil fokus bli lagt på organisasjonene og institusjonene som skal fremme innovasjon og næringsutvikling. Vi studerer arbeidsdeling mellom departementa og utøvende organ som Innovasjon Norge, SIVA og fylkeskommunene og kommunene si rolle. Også kunnskapsbaserte aktørers rolle har sin plass her, for eksempel kunnskaps og forskningsparker, entreprenørskap i skolen og tilsvarende tiltak for å fremme kommersialisering innen høgere utdanning og forskning.

Samlinga er lagt opp slik at de enkelte aktørene presenterer seg og forklarer hvorledes de arbeider. Etablereren og enkeltbedriften er de sentrale analyseenheterne også her. Gjennom et samarbeid med verkemiddelapparatet (Innovasjon Norge og Fylkeskommunene), bruker vi konkrete bedriftsetableringer til å vise hvorledes ulike virkemiddel påvirker foretaket, bransjen og regionen.

Læringsutbytte:

Perspektivet i emnet Entreprenørskap og Utviklingsaktører er plassert hos aktøren. Aktørene er alt fra enkeltetablereren, bedriften til offentlig verkemiddelapparat. Målet er å gi ei samla innsikt og forståing ut frå dette perspektivet.

Små og mellomstore bedrifter vil stå i sentrum med vekt på nyetableringer og entreprenørskap både i nye og eksisterende bedrifter. Forholdet mellom bedrift og samfunn vil bli forstått innen rammene av det vi vil kalle foretaksklima. Det er kjennetegn både ved bedriften og foretaksklimaet som ligg til grunn for å forstå utfordringene til offentlige utviklingsaktører.

Undervisnings- og læringsmetode:

Emnet blir i hovedsak gjennomført som ei blanding mellom forelesninger og forberedte seminar der studentene (som arbeidskrav) legger fram selvvalte eller pålagte tema og problemstillinger. Det vil også være et innslag av bedrifts- og organisasjonsbesøk og ulike utviklingsaktører blir invitert til høgskolen for å presentere seg selv, sin rolle og sitt konsept.

Emneeier:

MA Innovasjon og næringsutvikling

Emne er obligatorisk for:

Master i Innovasjon og næringsutvikling

Emne er valgbart for:

Master i moderne forvaltning

Eksamensform:

Ei fagoppgave som er skrive individuelt eller sammen med maksimalt 2 andre.

Skoleeksamen over 4 timer .

Fagoppgava og skoleeksamen teller like mye og det blir gitt en samla karakter

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:

Semester:

Høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2008

Antall studenter:

20

Emneansvarlig:

Håvard Teigen

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Master

PAD3004/1 Masteroppgaven - Moderne forvaltning (dybde)

Navn:

Masteroppgaven - Moderne forvaltning (dybde)

Kode:

PAD3004/1

Studiepoeng:

45

Emnebeskrivelse:

Masteroppgaven på 45 studiepoeng tilsvarer ett og et halvt semesters arbeid på full tid. Studentene velger selv tema og problemstilling for oppgaven innen studiets fagfelt og ut fra de valg studentene har gjort i løpet av studiet.

Tema og problemstilling godkjennes av ansvarlig faglærer.

Undervisnings- og læringsmetode:

I tilknytning til studentenes arbeid med oppgaven vil det bli organisert et oppgaveseminar. Her drøftes prinsipielle forhold knyttet til planlegging og gjennomføring av oppgaver på dette nivå. Studentene presenterer sine problemstillinger og opplegg som blir gjenstand for debatt og faglige tilbakemeldinger. Veiledningsseminaret bygges videre opp slik at en aktivt trekker tråder fra det obligatoriske emnet i vitenskapsteori og metode.

Studentene får oppnevnt en veileder på bakgrunn av valgt tema, som gir veiledning ut over det blir rom for i oppgaveseminar.

I forbindelse med arbeidet med oppgaven utarbeider studentene et selvvalgt pensum på 700-800 sider som støtter opp om den spesialisering oppgaven representerer. Inntil 40% av det selvvalgte pensum kan være litteratur fra øvrige emner i studiet.

Emneeier:

MA Moderne forvaltning/MPA

Emne er obligatorisk for:

Master i Moderne forvaltning (Dybdemaster)

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Eksamensform:

Omfanget av oppgaven forventes å ligge på 80-100 sider.

Det er muligheter for 2-3 studenter som ønsker det, å skrive oppgave sammen. Det vil da bli stilt større krav til produktet; ikke først og fremst i antall sider, men til kvalitet og den arbeidsmengde som ligger bak arbeidet.

I tillegg til oppgaven består eksamen av muntlig prøving der studenten(e) viser at de står inne for oppgaven, og behersker den litteratur som lagt opp knyttet til oppgavearbeidet.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:

Ekstern sensor vurderer alle besvarelser på emnet

Semester:

Vår og høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2007/2008

Antall studenter:

10

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course: